

Naročnina listu: Celo leto 20 din., mesečno 7 din.
v Sloveniji: Celo leto 160 din. Inse-
rat ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
za večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravišтво sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in
petek. Uredništvo in upravišтво je v Mar-
boru, Koroska cesta št. 5 Z uredništvom se
more govoriti vsaki dan samo od 11. do
12. ure. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so politične prošnje.
Telefon Interurban št. 113.

34. številka.

MARIBOR, dne 13. maja 1925.

Letnik I.

Bukarešt.

Zopet se je sestalo ministrsko troperesje Beneš—Ninčić—Duca ob bregovih neznatne Dimbovice, da pre-
motri srednje-evropski politični položaj ter njega raz-
voj od poslednjega sestanka zunanjih ministrov Male
antante. Zadnji dogodki v Bolgariji so primorali poli-
tično Evropo, da posveti balkanskemu vprašanju več
pozornosti, kakor je bilo to doslej v navadi, saj je med-
narodno diskusijo morala čestokrat otvoriti šele kaka
odločna diplomatska intervencija v tem ali onem sre-
dišču balkanskih držav. Gospodje zunanji ministri so
bili, kakor poročajo iz Bukarešte, vidno zadovoljni. To
je verjetno. Gradiva jim gotovo ni manjkalo in med-
narodno politična situacija še nikoli ni bila tako ne-
izvestna in v kopreno zavita, kakor v teh dnevih. V
Bolgariji, ki meji ob dve v Mali antanti včlanjeni drža-
vi, vlada popolen kaos, kronan s krvavimi insignijami
barbarske reakcije. Na Madžarskem so gluhi in slepi za
strašno ekonomsko krizo prebivalstva ter dežele in se
ukvarjajo — v zasmeh celi Evropi! — s silno važnim
projektom obnove neke gosposke zbornice, kopirane po
angleškem House of Lords (baron Skerlec in lord
Salisbury kot »vrstnika«; o, ironija!), v Avstriji pa je po
Hindenburgovi izvolitvi pridobila ideja o združitvi z
Nemčijo najširših simpatij. Če v gotovem pogledu iz-
zvamemo Avstrijo, vidimo povsod zmagujočo reakcijo
in razumljivo je, da se je po večmesečnem odmoru zna-
šla tudi Mala antanta pred nemalo spremenjeno poli-
tično situacijo.

Še preden so zunanji uradi v Pragi, Beogradu in
Bukarešti objavili takozvani program sestanka zunan-
jih ministrov Male antante, je bilo v naprej znano, da
bodo razpravljali tudi o »boljševiški nevarnosti« na
Balkanu. Obisk bolgarskega zunanjega ministra Kal-
fova v Beogradu je to mnenje samo potrdil, da ne go-
vorimo o »opazovalcu« Vasiljevu, ki je bil poslan v ru-
munske prestolice v posebni misiji, da prepriča tamkaj
zbrano diplomacijo o njuni potrebi protiboljševiške ak-
cije. Ni še znan natančen tok razgovorov in posveto-
vanj, toda izkušnje nas prepričujejo v domnevi, da so
balkanski ministri orisali Benešu »boljševiško nevar-
nost« do slednje podrobnosti, skrbno pa so mu zamol-
čali, kakšnih sredstev se Sofija, Beograd in Bukarešt
poslužujejo, da se onemogoči princip čiste demokracije
in socialne vzajemnosti tudi v teh zapuščenih in not-
ranjim borbam izpostavljenih deželah južno-vzhodne
Evrope. Iskali so nevarnost tam, kjer je ni in v tem po-
gledu je smatrati bukareštanska posvetovanja le kot
neke vrste ponavljajočo se manifestacijo solidarnosti
trhlih režimov. Boljševiški zmaj je sličen preperelemu
okostju, ki bi bilo že davno razpadlo, ako ga ne bi bili
nataknil na v diplomatski domišljiji razbeljeni žici.
Sicer je pa Mala antanta že izza poslednjega sestanka,
ko jim ni uspelo najti enotne formule v ruskem vpra-
šanju, bolehal, a v izbiri primernih injekcij niso bili
odločujoči činitelji ba rahločutni.

Madžarska? Govorilo se je o njenem budžetu, o re-
zultatu sanacije, o njenih vojaških razmerah ter končno
o vprašanju monarhije. Od Trianona, kjer so naprtili
madžarski državi v gmotnem oziru namišljene repara-
cije, pa vse do danes so zapadne velesile na različne
načine tolerirale marsikaj, kar je moralo vznemirjati
tako v Pragi kakor v Beogradu in Bukarešti. Znanе so
nadalje zveze med madžarsko in angleško aristokracijo
in rajni grof Appony je dosegel v Parizu tak višek kon-
cesij za Madžarsko, da so mu delegati ostalih prema-
rganih držav lahko zavidali. Tako je torej razumljivo,
da v trianonsko pogodbo ni bila vnešena niti ena do-
ločba, ki bi vezala Madžarsko v vprašanju njene držav-
ne oblike in dinastičnega nasledstva. Bivši zunanji mi-
nister dr. Gustav Gratz, znan kot umerjen liberalni poli-
tik, je naslovil v tej zadevi na gospoda Beneša obši-
ren uvodnik, v katerem se je sklical na trianonsko po-
godbo in mu dokazal, da je Mala antanta na krivih poti-
h, če si prisvaja ingerenco v tej izključno madžarski
zadevi. Ker Beneš na ta izvajanja ni odgovoril, je težko
brniti tezo, o kateri so si sklrbni Francozi in Angleži
ustvarili drugo mnenje. Pravilno je, da skrbno motrimo
dogodke v Horthyjevi Madžarski, ali brzi tempo časa
nas postavlja pred nova vprašanja zunanje politike in
tudi Jugoslavija bo slej ali prej morala stopiti iz zma-
goslavne komoditete na realna tla praktičnega zbliza-
nja z okoliškim sosedstvom. Jugoslovansko-madžarska
pogajanja v Beogradu so obrodila dokaj dobrih sadov
v prometno-političnem pogledu in trgovskih odnoša-
jih, peštanskega šovinizma in legitimističnih budalosti
pa z grožnjami, kakor vidimo, prav nič ni mogoče
ukrotiti.

Gospod Beneš, čegar pozicija se je v zadnjem času
nekoliko zrahljala, je bil nedavno v Varšavi, kjer je
poizkusil dobiti potrebnih podpisov na okusno sestav-
ljen česko-poljski pakt. Stvar pa ni gladko iztekla in
češki narod se radi trenutnega interesa ne bi rad spu-
stil v kako protirusko, torej protislovansko pustolovšči-
no. Skirmuntove lepe očipotop niso upalile čeških

simpatij. Čehi dobro vedo, da bi si naprtili s tem več
odgovornosti, kakor je narod fizično premore za slu-
čaj, da bi Nemčija trkala (kljub Korfantiyevim pro-
testom) na vrata Gornje Šlezije, ali pa tedaj, če bi »ba-
tuška« slučajno zagazil s svojimi škornji v belorusko
Polesje.

Kar se tiče Grške, je treba omeniti, da iluzijam gle-
de njenega pristopa v Benešovo tvorbo ni najti mesta,
saj so beogradska pogajanja obtičala na mrtvi točki. —
Preveč diametralni, to je nasprotujoči so si še interesi
srednje-evropskih, v taboru »zmagovalcev« in »prema-
gancev« razdeljenih držav, da bi uspelo par načelnih
vprašanj needinim ministrom harmonična rešitev te-
žavnega problema.

Doslej je bila Mala antanta žandar zapadnih ve-
lesil, čuvar mirovnih pogodb v Srednji Evropi. Ni ji
uspelo pritegniti Avstrije, ki se boji praškega upliva.
Madžarska klubuje rešelo kakor nekdanj in tudi notra-
nja vrednost te tvorbe za vsak slučaj ni taka, kakor bi
si je želeli za slučaj resne nevarnosti našemu državn-
emu obstoju. Pozdravljati moramo vse, kar se dovrši v
smislu sklepanja »regionalnih pogodb«, ali zdi se, da
Velike in Male antante z domišljeno defenzivnim zna-
čajem, luksus, ki ga morajo prizadeti narodi plačevati
s stagnacijo v mednarodni trgovini in počasnim propa-
danjem srednje-evropskega gospodarstva. Sklepani so
že marsikaj, toda mogočne zapadne velesile in njih ve-
lefinančniki so šli preko teh manifestacij na dnevni
red, to je na eksploatacijo needine, razbite Srednje Ev-
rope. V Bukareštu se je te dni odigrala lepa manifesta-
cija. Škoda, da ni bilo več udeležencev in manj »opazo-
valcev«.

Politične vesti.

Kaj je s proračunom. V finančnem ministrstvu se
še vedno ni načelo vprašanje državnega proračuna. —
Izgleda, da se o proračunu sploh ne bo dosti razprav-
ljalo, ampak da bo za proračun služil stari načrt, ki ga
je sestavil še minister dr. Spaho. V tem proračunu bi
se izvršile samo neke male spremembe. Črtali bi se raz-
ni izdatki za investicije, kar bi izgledalo kot nekako
reduciranje.

Interkonfesionalni zakon odgođen. Vladni načrt
interkonfesionalnega zakona, o katerem smo že poro-
čali, je ne samo med katoliškimi krogi, ampak tudi v
krogih drugih vernikov vzbudil veliko nezadovoljstvo
in ogorčenje. Radi tega je prišla vlada do spoznanja, da
je zakon v sedanji obliki neprimeren. Sklenila je raz-
pravo o zakonu odložiti. O njem bi se razpravljalo šele
potem, ko bo sklenjen konkordat med nami in Vatika-
nom. Jasno je, da po sklenitvi konkordata tak zakon
ne bo več mogoč.

Zakaj so klerikalci proti zakonu o kmetijskih kre-
ditih, modruje »Jutro«. Odgovor je enostaven: Zato,
ker so proti njemu vsi za dobrobit kmetskega ljudstva
vneti ljudje. Dokaz tej trditvi je soglasno sprejeta re-
solucija Glavnega Zadrugnega Saveza v Beogradu na
anketi dne 2. in 3. maja 1925. Saveza, kateri združuje
zadruge brez razlike, in sicer 5000 po številu z okroglo
800.000 člani. Tudi celjska Zadrugna Zveza in Hrvat.
slav. gospodarsko društvo v Zagrebu, kateri dve orga-
nizaciji vodijo demokrati, so proti predloženemu za-
konu. — V članku v »Slovencu« je stvarno obrazložil
stališče zadrugarjev napram temu zakonu poslanec
Vlad. Pušenjak. »Jutro« je menda radi tega vneto za
zakon, ker želi, da propade celjska Zadrugna zveza in
Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, ker menda želi,
da bi liberalnim podeželskim posojilnicam zadale
smrten udarec konkurenčne politične posojilnice radi-
kalne stranke ali — Prepeluhove stranke. Gg. mladini,
vprašajte v Celju in Zagrebu in izvedeli boste, da ste
na krivi poti. Vse klevete, nanizane v »Jutru« od 7. ma-
ja ne zadenejo samo klerikalce, temveč i vaše pristaše
zadrugarje, ki so istega mnenja v tem vprašanju ka-
kor klerikalci. Efekt zakona bo, da se bo pripravilo 500
milijonov dinarjev, plačevali bomo pa mi — prečani.
Svarilen zgled je prvi gospodarski zakon — zakon za
zavarovanje po toči —, ki je doživel popoln fiasko. Ista
usoda čaka i zakon o kmetijskih kreditih. Politika in
državno jobstvo proč od zadrug mora biti naše geslo,
ako hočemo ohraniti zdravo zadrugištvu in doseči na-
predek v zadrugištvu.

Radikalni monopol na poštenje. Ko se je na pon-
deljkovi seji narodne skupščine počastil spomin pokoj-
nega bivšega podpredsednika skupščine Ljube Bakiča
in so poslanci zaklicali: »Slava mu!« je zemljoradniški
poslanec Moskovljevič še dostavil: »Slava poštenemu
radikalu!« — Pokojni Ljuba Bakič je bil namreč tudi v
politiki poštenjak skoz in skoz in je prišel pri agitaciji
za zadnje volitve navskriž z glavnim odborom radikalne
stranke. — Poslanec Moskovljevič je meril na to, ko je
zaklical: »Slava, poštenemu radikalu!« — Radikal Po-
povič je na to odvrnil: »Vsi radikalni so pošteni!« —

Na radikalno monopoliziranje poštenja se seveda ni-
komur ni zdelo vredno odgovarjati.

Nadomestne občinske volitve v Zagrebu. Nedeljske
dopolnilne volitve za 25 izpraznjenih mest občinskih
odbornikov so potekle popolnoma mirno in ni bilo zanje
nikakega zanimanja. Ogromni del opozicijskih voli-
tvecev je vsled nerazpoloženja napram politiki hrvatske
opozicije izrazil svoje nezadovoljstvo s tem, da se vo-
litve ni udeležil. Tako je blok nazadoval v Zagrebu za
skoro 7000 glasov (radičevci in zajedničarji). Od voli-
vnih upravičencev je volilo komaj 40 odstotkov. Vredno
pa je omeniti, da je nazadovala tudi samostojna demo-
kratska stranka za 1000 glasov, kar pomeni, kako ne-
aktualna je postala v sedanjem političnem življenju.
Od 11 predloženih kandidatnih list jih je prodrlo pet,
in sicer so dobili: 1. Hrvatski socialni napredni blok 15
mandatov (9590 glasov). 2. Samostojni demokratje tri
mandate (1425 glasov). 3. Komunisti 3 mandate (1250
glasov). 4. Frankovci 2 mandata (1220 glasov). 5. Židje
(zionisti) 2 mandata (742 glasov). Druge vložene liste
količnika niso dosegle. Volivni rezultat zaznamuje pre-
cejšen narastek frankovcev in komunistov.

Po svetu.

Bolgarski atentatorji. Atentatovski proces v Sofiji
je že zaključen in najbrž bodo tudi obsojenci že justifi-
cirani. V četrtek je že govoril državni tožitelj in nje-
gov govor je bil pravi zasmeh na pravosodje. Bil je
politični, a ne pravniški govor. Štiri obtožence je po-
polnoma indentificiral z Minkovom in Jankovom, o
katerih se trdi, da so položili v cerkvi Sv. Nedelje pe-
klenski stroj, a so sedaj že mrtvi, ker so se sami ubili,
da ne bi padli v roke režimske policije. Minkov in Jan-
kov sta bila oficirja in mnogo bo na tem, če se danes
govori, da sta izvršila atentat ne kot zemljoradnika ali
komunista, ampak edino kot skrajno nezadovoljna in
ogorčena oficirja, ker današnji bolgarski režim čisto
naravno ni mogel zadovoljiti vseh oficirjev. Eni so do-
bili oblast, drugi so pa bili porinjeni ob stran ter so v
nezadovoljstvu nad tem postali najhujši prevratniki.
Glavnega obtoženca, odvetnika Fridmana slika državni
tožitelj kot skrajnega komunističnega revolucijonarja.
Fridman je čisto gotovo komunistični ideolog, da bi
bil pa terorist in potem še v zvezi z onimi, o katerih se
trdi, da so izvršili atentat, pa ni prav dokazano. Vpra-
šati se je treba, kako to, da pride tako strašen terorist
šele sedaj pred sodišče, ko Čankova vlada že dve leti
preganja vse, kolikortoliko znane zemljoradnike in ko-
muniste. S podrobnosti se obtožba ne peča, ampak vse
skupaj na kratko takole obravnava: zemljoradniki in
komunisti — to je eno in isto, zemljoradniki in komu-
nisti niso Bolgari, ampak veleizdajalci, ker delajo vse
po tujem diktatu iz Moskve. Kaka bo sodba ob taki ob-
tožbi si je lahko misliti. V Sofiji so umori še vedno na
dnevnem redu in baš ob zaključku procesa se je zgodilo
par novih zločinov. Na ulici so našli mrliče z bodali v
prsih in z listki: »Smrt izdajalcu«, pa ne morejo prav
dognati, ali so na delu nepoklicani sodniki od desnice
ali od leve. Atentatorski Balkan se je pred par dnevi
pojaval tudi na Dunaju. Sredi predstave Ibsenove dra-
me v Burgtheatru so začeli pokati strelji v neki loži. Ko
se je silna panika podela, so prišli atentatorke Men-
cijo Karnicin ter indentificirali žrtve: mrtvega Make-
donca, ki je pod imenom Arnautovič že dolgo bival na
Dunaju, težko ranjeno njegovo ženo in težko ranjenega
dijaka Bogdanova, ki je že tudi dolgo bival na Dunaju
ter je stalno občeval z obitelji Arnautovič. Najprej se
je domnevalo, da je cela stvar kaka ljubezenska trage-
dija, to je pa atentatorka zanikala z izjavo: »Ubila sem
izdajalca domovine in s tem namenom sem prišla na
Dunaj!« — Kmalom se je dognalo, da se umorjeni imenu-
je Panica in da je bil član makedonske organizacije,
nasprotne makedonstvujušim in sedanjemu bolgar-
skemu režimu. Torej desničarski atentat, atentat reži-
ma, ki doma sodi ljudi, ki so iz obupa nad krivicno in
brezpravnostjo posegli po orožju. — Atentatorka Kar-
nicin je bila dobro znana z Arnautovič—Panicovo ženo,
z zločinskim namenom se je približala tej obitelji ter je
končno v loži, kamor je bila prijateljsko povabljena,
izvršila svojo krvavo delo. Arnautoviča—Panico je re-
volucionarni makedonski komitet, ki je pomagal ustoli-
čiti sedanji bolgarski režim, že med vojno in potem
ponovno zopet leta 1920 obsodil na smrt. Dunaj je
ogorčen in razburjen nad metodami bolgarske politike
in policija je začela skrbno opazovati bolgarske goste,
če niso prišli v enaki misiji ko atentatorka Karnicin.

Nova belgijska vlada. Danes se je predstavila bel-
gijskemu parlamentu nova vlada, katero sestavljajo
člani katoliške stranke. Ministrski predsednik je Van
den Vyvere, ki si je pridržal tudi finančni resor. Not-
ranja dela je prevzel Toulet, zunanje zadeve pa dose-
danji poslanik v Vatikanu baron Beyens, ki je bil zu-
nanji minister že za časa svetovne vojne. Ker nova vla-
da nima s podporo svoje stranke še v parlamentu veči-

ne, računa na pomoč liberalcev, da si ti niso hoteli sprejeti ponujene koalicije.

Krvava matura v Vilni. V mestu Vilni na Poljskem se je na tamošnji gimnaziji končala matura s strašno katastrofo. Nekaj naslabejših dijakov, ki pred strogo izpitno komisijo niso imeli nobenih izglede na uspeh, se je zarotilo, da bodo med izpitom pobili vse profesorje. Ko je bil pred komisijo pozvan eden zarotnikov, Stanislaw Lawrynowič, je stopil s pištolo v roki na oder ter pričel streljati na profesorje. Na ta znak so potegnili tudi drugi zarotniki samokrese in v hipu se je večina profesorjev valjala v krvi. Dijak Domanski pa je v tem trenutku hotel vreči med komisijo bombo, katero je prinesel v šolo v žepu. Ker pa ni bil več ravnanja z njo, mu je eksplodirala v roki ter strahovito raztrgala njegovo in 7 njegovih tovarišev. Med ubitimi dijaki so tudi člani zarotniškega kluba, ki so bili vsi zbrani okrog Domanskega v hipu eksplozije. Od profesorjev sta do sedaj umrli ravnatelj gimnazije Bieganski in profesor Jankovski. Preiskava, katero so oblasti po žalostnem zločinu uvedle, je odkrila vezi zarotniških dijakov s komunističnimi organizacijami.

Pogajanja v Florenci.

Jugoslovansko-italijanska pogajanja v Florenci se bližajo svoji poslednji fazi in vodja laške delegacije, senator Quartieri, je izjavil novinarjem, da je dobil po zadnjem sestanku z dr. Rybarom vtis, da bodo pogajanja v kratkem času sklenjena, vendar, da je treba v to svrhu obojestranskega zaupanja.

V naši zunanji politiki so uvedli od vsega početka prav čudno prakso, da javnost ne more doznati niti za smernice, metode in cilje, kaj šele za okolščine, v katerih se uravnava meddržavno razmerje do naših sosedov. Zunanji minister se ravna edinole po nagibih, ki mu jih diktira politika zaprtih duri. Radikali so svoj čas odkrito priznali, da naša narodna skupščina ni dosegla one višine parlamentarizma, da bi se ji, odnose iz nje izvoljenemu odboru za zunanje zadeve, moglo poveriti vodstvo zunanjepolitičnih zadev. Narodna skupščina torej ne ve, kaj namerava zunanji minister, s katero državo bo sklepal zvezno ali trgovsko pogodbo in kolika je cena, ki jo bosta za prihodnjo krovno kupčijo morala plačati narod in država. Doživljamo tragikomedijo svoje vrste: da se morajo narodni poslanci informirati o namenih gospoda zunanjega ministra šele iz obvestil, ki jih blagovolji dajati zunanje ministrstvo beograjskim časnikarjem. O sestavi delegacije, ki ima pozneje sklepati važne, v politično in gospodarsko življenje naroda globoko segajoče pogodbe, odločajo čisto osebni momenti, nikakor pa stvarna potreba. Zgodilo se je že, da so pričeli v »oddeljenju za ugovore« sestavljati delegacijam potrebni material šele par dni pred sestankom obeh pogajajočih se delegacij.

Tako je odšla tudi naša delegacija v Florenci. Edina uteha je, da ji načeljuje Slovenec dr. Rybar, mož, ki gotovo ne bo pozabil tudi bitnih interesov svoje ožje domovine. Kar je pa vse graje potrebno — in tu ne zadene krivda dr. Rybara — to je dejstvo, da o toku pogajanj ne more naša javnost izvedeti niti ene samcate podrobnosti. Vojaške konvencije so tajna stvar, o zveznih pogodbah se v javnosti razpravljajo navadno le načelne plati teh vprašanj, toda o trgovskih pogajanjih pa mora biti javnost natančno informirana. Mi danes ne vemo, kolika je cena, ki so jo določili Italijani naši državi za ureditev naših medsebojnih trgovskih odno-

šajev. Znano je, da je laška diplomacija pretkana ter da uživa v tem pogledu svetovni sloves. Senator Quartieri je imel že v Opatiji prilike dovolj, ogledati si način in vztrajnost, s katero se borijo jugoslovanski zastopniki za interese, ki jim jih je poverila njihova država.

Pogajanja v Florenci so pokazala, da ni šlo vse tako gladko, kakor je bilo spočetka zamišljeno. Gospod Rybar je bil medtem že enkrat v Beogradu, da dobi novih navodil, čeprav je odšla delegacija v Italijo z najobširnejšimi instrukcijami gospoda Ninčiča. Je to jasno znamenje, da so Italijani stavili zahteve, ki jih naša delegacija kljub skrajni popustljivosti ni mogla sprejeti. V drugih državah imajo zunanji uradi navado, da v takih slučajih obvestijo ugledne publiciste, ki potem prično časnikarske diskuzije o takih stvareh, da se izzove na ta način javno mnenje druge, v pogajanjih stoječe države. Pri nas temu ni tako. Vlada dela na svojo lastno pest, ne da bi imela izven parlamenta v konkretnih slučajih oporo najširše javnosti. Kako naj izvedejo naše trgovske in obrtne zbornice, kmetijske družbe, industrijske korporacije itd. kako protestno akcijo, ako javnost potom tiska ne more izvedeti, za kaj gre, kakšne zahteve stavi druga družava itd. Kakšne posledice bi moglo sprejetje teh zahtev eventualno izzvati.

V Florenci gre za naše skupne gospodarske interese. In jugoslovansko-laška pogajanja so zavita v temo. V tem znamenju osrečujeta Pašič in Ninčič naše gospodarske kroge in upanja ni, da bi ta praksa doživela svoj zasluženi konec.

Dnevne novice.

ZAVLAČEVANJE IZPLAČILA PENZIJ IN DOKLAD ŽELEZNIŠKIM PENZIONISTOM.

Narodna poslanca Franjo Zebot in dr. And. Gosar sta naslovila na g. ministra financ radi izplačila penzij vpokojenim železničarjem v Sloveniji naslednjo interpelacijo:

Gospod minister! Penzionisti-železničarji v Sloveniji so dobili začetkom aprila 1925 od ravnateljstva državnih železnic v Ljubljani uradno obvestilo, da se jim penzija z vsemi dodatki ne bo izplačevala od ravnateljstva v Ljubljani, ampak samo potom finančnega ministrstva v Beogradu. Najprvo so to obvestilo dobili staropenzionisti, a koncem aprila se je ustavilo izplačilo penzije tudi tistim vpokojencem, ki so bili penzionirani po novem zakonu o železniškem osebju. Že drugi mesec so družine penzionistov brez vseh sredstev. Poleg izplačevanja penzije se je ustavil penzionistom-železničarjem tudi kredit pri dobavi živil v skladiščih državne železnice. Na opetovana vprašanja v Vašem ministrstvu, na brzojavke, katere smo v tej zadevi poslali Vam, niti odgovora ne dobimo in prizadeti penzionisti še do danes niso prejeli penzije za mesec april in maj. Prizadetih se loteva obupnost, ker nimajo sredstev ne za prehrano družine in ne za to, da bi plačali najemnino za stanovanje. Hišni gospodarji so proti nekaterim radi tega vložili tožbe. Bati se je, da bodo posamezni celo deložirani iz svojih stanovanj. Ta način postopanja s penzionisti je protizakonit. Radi tega si dovoljujem vprašati g. ministra: 1. Zakaj zavlačuje finančno ministrstvo izplačevanje penzije in doklad penzionistom-železničarjem? 2. Ali je g. minister voljan odrediti, da se penzija za april in maj 1925 z vsemi dodatki vred prizadetim takoj izplača? Prosim ustnenga odgovora v skupščini.

Iz delovanja kr. ministra n.r.

V zadnji »Naši Straži« smo v par potezah naslikali državotvornost glavnih Zerjavovih prijateljev, podpornikov ter mecenov: g. Praprotnika in kraljevega ministra na razpoloženju g. Antona Kristana. V današnjih in naslednjih vrsticah hočemo na par markantnih slučajev pokazati: kdo in kaj je g. Tone Kristan, ki ima še danes dostop do najvišjih mest v Beogradu.

Tone Kristan in Monte Carlo v Rogiški Slatini.

Leta 1923. je ustanovil g. kraljevi minister n. r. Kristan delniško družbo, koje cilj je bil: v zdravilišču Rogiška Slatina pozidati veličastno stavbo, jo elegantno opremiti in ta bo služila kot igralnica po vzorcu Monte Carla. Kristan je res zmazal na papir delniško družbo, a brez upisa delniškega kapitala. Na Slatini je pozidal stavbo in jo opremil z vso, kar mogoče razkošno opremo. Rogiški Monte Carlo je stal 8 milijonov dinarjev. Cela stavba je bila pozidana in opremljena na »puf«. Igralnica je bila otvorena, razni mogočnjaki in velekapitalisti so začeli hazardirati in več Pašiču najbližnjih osebnosti je izgubilo milionske svote. Te velikanške izgube so prodrle do ušes vlade in ta je kratkoma prepovedala in zaprla igralnico. Kraljevi minister na razpoloženju Kristan je nato sklenil z dobavljalci stavbenega materiala in raznimi obrtniki poravnava za 30 odstot., izgubili so pa 70 odstotkov. Tvrška Zelenko v Mariboru je dobavila za to igralnico pohištvo za 1 in pol milijona. Po dolgem prekanju je dobila firma pohištvo nazaj, a je pri tem trpela izgubo tovarnine v in nazaj iz Rog. Slatine.

Tone Kristan namazal Lovreta Petovar.

Tone Kristan je bil namreč faktotum pri danes skrahirani Slov. banki. Slovenska banka poseda danes tiskanih delnic za 36 milijonov dinarjev, a jih ne kupi nikdo. Z delnicami Slovenske banke se je spravil kraljevi minister n. r. g. Kristan nad Zerjavovega —

prleškega veljaka Lovreta Petovarja. Kristan je pregovoril Petovarja, da je pristal na to, da g. minister lahko založi zanj v Slovenski banki delnic v znesku za 2 milijona dinarjev, a gospod Petovar se zaveže, da bo izplačal g. Kristanu 2 milijona kron v gotovini. Gospod Kristan je vtaknil v žep 2 milijona, gospod Petovar ima še danes ničvredne delnice Slovenske banke. V zahvalo, ker je podaril g. ministru 2 milijona, je postal Lovrek upravni svetnik Križevske opekarne in si je kot nedelnicar pozidal v Ivanjkovcih z opeko od te opekarne hotel. Gospod Kristan je namazal Petovarja, vendar je upati, da se je Petovar z opeko iz Križevske opekarne po večini odškodoval za Kristanovo mazilo, ki se glasi na 2 milijona dinarjev.

G. Kristan kot lesni trgovec.

Kristanova Slovenska banka je kupila od družbe Impex z lesnim trgovcem Grobotecom v Bohinjski Bistrici žago. Kristan je sklenil z Grobotecom pogodbo, po koji se je Grobotec zavezal, da bo on tehnični vodja podjetja, Kristan in banka pa komercialni. Udogi Grobotec je skozi eno celo leto dobavljal les, a račune in blagajno je vodila v Ljubljani gospoda pri Slovenski banki. Ob letu je zahteval Grobotec obračun, in šele na grožnjo s tožbo so mu povedali v Ljubljani gospodje komercialni voditelji, da je podjetje pasivno, da je g. Grobotec ob vse in se mora za enoletno delo in doba-vo lesa zadovoljiti s polovico posesti in golo žago.

Kako je Kristan plačal posredovalnino?

Ko se je Kristan povrnil iz državnega veleposestva na Belju nazaj v Ljubljano, se je obrnil na posredovalca Hinka Privšeka, naj mu ta kupi za bivšega ministra in beljskega direktorja primerno vilo. Privšek je res našel Kristanovemu dostojanstvu primerno vilo na Prulah št. 17 v Ljubljani. Kristan je kupil to vilo prav po ceni in obljubil pod ministrsko častno besedo Privšek za posredovanje 9 tisoč dinarjev. Privšeka je odpravil k Slavenski banki k dr. Kisovcu, naj mu ta izplača posredovalnino iz Kristanovega konta. Dr. Kiso-

Dostavek: Kakor se nam poroča, je imela interpelacija naših gospodov poslancev v toliko uspeh, da je finančno ministrstvo dne 7. maja začelo izplačevati akontacije.

Smrt bivšega skupščinskega podpredsed. Bakiča. V pondeljek je umrl v Beogradu bivši radikalski poslanec in skupščinski podpredsednik Ljuba Bakič. Pokojni je bil eden od najpoštenjših radikalov, pri zadnjih volitvah ga je pa stranka proglasila za desidenta in mu je v Črni gori postavila kot protikandidata finančnega ministra Stojadinoviča, ki je tudi zmagal. — Ljuba Bakič se je rodil leta 1875. v andrijeviški okolici v Črni gori. Njegov oče je bil učitelj. Po končanih pravnih študijah v Beogradu je postal sodnik kasacijskega sodišča v Črni gori. Od leta 1905 je bil črnogorski narodni poslanec, v državi SHS pa do zadnjih volitev. Leta 1912-13 je bil v Črni gori minister za pravosodje, nato pa poslanec velikega sodišča. Na tem mestu ga je zatekla avstrijska okupacija v Črni gori. Potem je bil okrožni načelnik v Črni gori, nato pa predsednik velikega sodišča. 18. marca 1923 je bil izvoljen za narodnega poslanca kot nositelj radikalne liste v Črni gori. Pri konstituiranju narodne skupščine je bil izvoljen za prvega podpredsednika. Januarja lanskega leta je bil imenovan za opolnomočenega ministra in poslanika v Carigradu. Nato pa je bil upokojen. Od decembra leta 1924 je bil težko bolan. Na književnem polju je bil jako delaven. Napisal je več knjig in člankov o raznih pravnih vprašanjih.

Povišanje carine na moko. Kakor poročajo demokrati listi (glej »Jutro« z dne 7. maja 1925, št. 106), je svetnik trgovske zbornice g. Jakob Zadravec na zadnji seji stavil predlog, da se naj poviša carina na mlevske izdelke, ki pridejo iz inozemstva, radi zaščite domače mlevske industrije in obrti. Za uvoz moke bi se naj povišala carina kar za 88 par. Z drugimi besedami se to pravi, da hočejo gospodje povišati ceno moki za približno 1 dinar pri kg, koje povišanje bi prišlo samo njim v korist. Pridelovalci pšenice ne bi od povišanja uvozne carine imeli niti vinarja koristi, kmet ne bi niti za vinar dražje prodal svojega zrna, pač pa bi uboga delavska družina, vničarji in majhni posestniki, ki si morajo kupovati vsakdanji kruh, bili težko oškodovani. Tudi naši majhni obrtniki — mlinarji, ne bi imeli od tega povišanja uvozne carine nobenega dobička, ker ne pridejo v poštev. Podraženje moke bi koristilo samo velikim parnim mlinom. Ker je znano, da moramo v Sloveniji vsako leto uvažati na tisoče in tisoče stotov moke za prehrano naših pasivnih krajev, bi bili zopet mi Slovenci najbolj udarjeni s povišanjem uvozne carine. Pod Davidovič-Koroščevo vlado se je hotelo pomagati pasivnim krajem celo z znižanjem prevoznih tarifov za moko, in naš železniški minister Sušnik je storil vse, da pomaga znižati cene vsakdanjemu kruhu. Ko pa je prišel na vlado PP. režim, so se vse prevozne ugodnosti ukinile, in sedaj so demokrati stavili celo predlog na povišanje uvozne carine. Ta slučaj si bo naše trpeče slovensko ljudstvo dobro zapomnilo.

Tretji red sv. Franciška. V sredo, dne 20. maja 1925 bo mesečni shod skupščine duhovnikov ob pol 5. uri zvečer. Tudi neudje so prijazno vabljeni.

Celje. Državni krajevni zaščiti dece in mladine v Celju je Ljudska posojilnica v Celju na Cankarjevi cesti naklonila 500 D. Pokazala je s tem, da ima razumevanje in srce za ubogo mladino. Bodi ji na tem mestu izrečena prisrčna zahvala in Bog povrni! Naj bi jo

vec je Privšeka zopet odpravil brez denarja k Kristanu, ta nazaj k Slavenski banki in tako je pomilovanja vredni posredovalec se sprehajal med novo kupljeno Kristanovo vilo in Slavensko banko 14 dni in še danes nima onih z ministrsko besedo zasiguranih 9 tisoč dinarjev. Edina priča pogodbe med Kristanom in Privšekom je bil ministrov šofer. Privšek je tega šoferja iskal celo po časopisju, a ga do danes ni našel. Kako in kam se je potuknila ta priča, bo znal povedati edino gospod minister na razpoloženju g. Tone Kristan.

Ubogi g. Kristan ni mogel plačati posredovalnino 9 tisoč g. Privšek, pač pa je lahko takoj izplačal za nakup plašča svoji ženi, kojega je naročil iz Francije, 500 tisoč dinarjev.

Kristan in stavbena družba za zidavo delavskih hiš.

Kakor znano, je Kristan ustanovil svojo lastno Zadravno banko, koje cilj in namen je: vleči iz žepov ubogega delavstva denar in z njim špekulirati. Pretežna večina delnic te banke je na ime Kristanove žene v rokah g. ministra in je on tudi predsednik in upravni svetnik banke.

Gospod Kristan kot minister na razpoloženju, beljski direktor, predsed. raznih delniških družb, vil, bank itd. se je kot ravnatelj in gospodar socialistične Zadravne banke spomnil tudi ubogega — strehe potrebne-ega delavstva. Osnoval je s pomočjo svoje banke delniško družbo »Dom in mir«. Namen te družbe je: postaviti ubogim in strehe potrebnim delavcem lastne hišice. Vsak delavec, ki se priglasil, da bi sam rad postal lastnik Kristanove bajtice, mora plačati mesečno družbi »Dom in mir« 10 dinarjev.

Gospod Kristan je s tem denarjem, ki so ga že vplačali ubogi delavci za pozidavo lastne strehe, napravil prvi poizkus na ta način, da je znatno razširil svojo lastno vilo na Prulah št. 17. (Nadaljevanje sledi).

Opomba. Ako hoče zvedeti g. Kraljevi minister za pisca teh in prihodnjih vrst, se naj blagovolji oglasiti v uredništvu »N. S.«

tudi drugi zavodi posnemali in tako socialno delovali na karitativnem polju.

Rimskim romarjem-pevcem. Pesmi, ki se bodo peje pri romanju v Rimu pri raznih božjih službah: 1. Mašne: Fabianova IX. iz Cecilije I. Premrlova 8. iz I. zbirke. Sattnerjeva 6. iz njegovih 12 mašnih. — 2. Marijine: Hladnik: Marija skoz življenje. Riharjeva: Marija »Ze slavčki žvrgolijo«. Kimovec: Marija, Slovencev Kraljica. Sattnerjeva: »Z visokega prestola«. — 3. Evaristične: Foersterjeva »Presveto Srce«. (Cecilija I.). Hribarjeva »Jezusa ljubim«. Glasno zapojmo. — 4. Razne: Riharjeva »Binkošta« (Cec. I.), Riharjeva Sv. Peter in Pavel (Cec. II.), Povsod Boga, Zahvalna in razna odpevanja pri lavretanskih litanijah in Slava Brezmadežni. — Pevci naj se pismeno priglase gospodu Stanku Premrlu, Ljubljana, Pred škofijo 12, ter naj povedo, kateri glas pojo (sopran, alt, tenor, bas). Vsak pevec ozir. pevka naj vzame seboj Cecilijo (če mogoče oboje zvezka), zbirko »Slava Brezmadežni« in tiste pesmi, ki so se peje na zadnjem katoliškem shodu. Kdor more vzeti tudi še katero drugo, gori omenjeno pesem, ki se nahaja drugod, naj vzame še isto seboj. Pevci naj se na petje po možnosti nekoliko pripravijo.

Komunistični proces v Zagrebu. Pred zagrebškim sodiščem se vrši proces proti bivšemu komunističnemu poslancu Vladimirju Čopiču, ki je bil nazadnje tajnik neodvisne delavske stranke in urednik »Radničke borbe«. Čopič je obtožen po zakonu o zaščiti države in radi raznih tiskovnih deliktov lista, ki ga je podpisoval. Na prvi dan razprave je obtožen na poziv predsednika opisal svoje življenje. Gimnazijo je dovršil v Senju, pravne študije pa v Zagrebu, dokotrat mu je pa prepričala vojna in je moral kot rezervni oficir v vojaško službo. Kot nezanesljiv je bil nekaj časa pošiljan iz polka v polk, dokler se ni znašel na gališki fronti. Ob prvi priliki se je s celo svojo četo predal Rusom in prišel v Odeso, kjer so se začele snovati jugoslovanske dobrovoljske legije. Ko so dobrovoljce zaprsegali, je prisegem odrekel, češ, če smo jugoslovanski dobrovoljci, potem naj se prisega glasi, da prisegamo jugoslovanskemu in ne srbskemu kralju. Radi tega ugovora so ga poslali nazaj v rusko ujetniško taborišče, kjer je ostal do revolucije v Rusiji. Potem je prišel v Moskvo, kjer se je preživljal kot dopisnik listov in kot prevajalec raznih brošur. Ko je ob preobratu prišel domov, so ga takoj zaprli in od tedaj je veliko večino dobe preživel v najrazličnejših zaporih. Povodom beograjskega atentatorskega procesa je bil med drugimi komunistični poslanci obsojen na dveletno ječo. Ko je bil zopet prost, je prišel v Zagrebu, kjer so ga pa kmalu zopet zaprli na sedanje obtožnice. Pravi, da ni kriv, pa če bi bilo tudi res, kar obtožnica navaja, ker je vedno javno deloval in pri tem respektiral obstoječe zakone.

Obsodba sarajevskih defraudantov. Minulo soboto je sarajevsko sodišče proglasilo razsodbo v dolgotrajnem procesu proti trem uradnikom mestne hranilnice, ki so poneverili več milijonov kron hranilničnega denarja. Muhamed Saračević je obsojen na dve in pol leta ječe, Dufek in Drnda sta pa oproščena. Razsodba je naletela med publiko na ogorčenje, ker se je tekom procesa izkazalo, da je glavni krivec Dufek, ki je kot prokurist hranilnice nagovoril svoja tovariša na poneverbo. Ker je pa Dufek del poneverjenega denarja vrnil, ga je sodišče oprostil. Dufek je prišel na odgovorno mesto v hranilnici kot eksponent radikalne stranke, ki ga je povsod ščitila. In vsemogočna roka radikalne stranke ga tudi pred sodnijo ni zapustila.

Za 100 dinarjev ubil mater in sestro. V Vršču se je dogodil žalosten zločin, katerega povzročitelj je bil alkohol. Filip Rover je kot popolna propalica živel pri svoji materi in sestri, ki sta ga morali vzdrževati in mu davati denar za pijačo. Te dni je zopet zahteval od matere 100 dinarjev, ker pa mu jih ni mogla dati, je razbil njej in svoji sestri s sekuro glavo. Po zločinu se je iztrezil ter se hotel obesiti. Policija ga je še pravočasno rešila iz zanke ter ga zaprla.

Prevelik dobiček. Uprava monopolov je te dni prodala Poljski 4 milijone kilogramov duhana in sicer za lepo svoto 15 milijonov švicarskih frankov. Vsak kilogram našega tobaka so plačali Poljaki po 3,75 švicarskih frankov. Eden švicarski frank je vreden približno 12 dinarjev, je torej izkupila monopolska uprava za ta tobak in sicer za vsako kilo 45 dinarjev. Pri tej dragi prodaji našega tobaka treba pa pomisliti, da je uprava plačevala sadilcem tobaka 1 kilogram po 8—10 dinarjev.

Naznanilo o sprejemu v škofijski zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano za šolsko leto 1925-26. V zavod sv. Stanislava se sprejemajo zdravi, dobro vzgojeni dečki, zakonski sinovi dobrih, krščanskih staršev, ki so dovršili z odličnim ali vsaj z jako dobrim uspehom ljudsko šolo; zlasti taki, o katerih je upati, da se bodo po dovršeni gimnaziji posvetili duhovskemu stanu. — Prošnje za sprejem na nasloviti na škofijski ordinarijat v Ljubljani. Prošnji naj se priloži krstni list in obiskovalno izpričevalo. Starši ali njihovi namestniki naj prošnje s prilogami prineso v zavod sv. Stanislava v času od 4. do 18. junija t. l. Z njimi naj pridejo obenem tudi njihovi sinovi, za katerih sprejem prosijo. Samo iz Julijske krajine se sprejemajo gojenci izjemoma tudi pismenim potom, toda le pogodno, dokler jih vodstvo, ko pridejo v zavod, ne potrdi. — Vodstvo zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano, 10. maja 1925.

Tajništvo SLS v Mariboru. Aleksandrova cesta 6, posluje (izvzemši nedelje in praznike) vsak dan od 8. do 12. ter od 15. do 18. ure.

Tajništvo SLS v Celju, hotel »Beli vol«, posluje istotako vsak dan dopoldne od 8. do 12. ure, popoldne

pa od 14. do 17. ure. Somišljenike vabimo, da se radi poslužujejo obeh tajništev, kadar potrebujejo kakega pojasnila ali posredovanja. Kdor se obrne na tajništvo pismeno, naj priloži znamko za odgovor.

Tajnik SLS M. Kranjc bo odslej redno v tajništvu SLS v Mariboru ob torkih in petkih od 8. do 12. ure in od 15. do 18. ure, v tajništvu SLS v Celju pa ob četrkih od 9. do 12. ure. Te dneve so vabljeni zlasti voditelji naših krajevnih organizacij SLS, odborniki in zaupniki, da se oglasijo v tajništvu, ako so v Mariboru ali Celju.

Borza. Berlin 1462 do 1467, Italija 252.05 do 255.05, London 297 do 300, Newyork 61.95 do 62.25, Pariz 320 do 325, Praga 181.55 do 185.95, Dunaj 863 do 875, Curih 1188 do 1198, Amsterdam 2450 do 2480; dinar notira v Curihu 8.40.

Tržišče sa špiritom d. d. za promet špiritom z Zagrebom. Na včerajšnji seji plenarne skupščine spiritnega sindikata, zaključeno je znatno znižanje cene rafiniranemu špirtu. Današnja cena znaša D 35.— po hl% pri dobavi vsake množine nad 100 l. Tudi v kondicijah so znatne olajšave. Za industrijsko uporabo špirta, kakor tudi za veletrgovce so posebne ugodnosti.

Iz Maribora.

GOROSTASNO IN DIVJAŠKO PRAZNOVERJE.

Te dni smo imeli v Mariboru zelo značilen, a prav neprijeten in škodljiv primer in ostanek strašnega praznoverja srednjega veka s čarovnicami, pošastmi, skrivnostnimi leki in mazili ter z vsemi strašnimi zablodami in odpori proti napredku znanosti in proti zdravemu razumu.

V soboto proti poldne, ko je bilo naokrog največ ljudi, je začel nekdo pred lekarno na Glavnem trgu govoriti, da je videl iti v njo nekega človeka, ki se pa ni vrnil in se mu je gotovo kaj strašnega zgodilo. Ta neumnost je hitro naokrog raznela staro vražo in praznoverje, da v lekarno zvaobljajo rdečelase ljudi, jih umorijo ter iz njih napravijo neko posebno zdravilo, — in kar naenkrat so mnogi videli »rdečelasca«, kako je šel v lekarno in se ni več vrnil. Ko se je ob silno bujno razneti praznoverski fantaziji začelo iz lekarne slučajno še glasno govorjenje, je pa velika gruča praznovernih bedakov že »videla«, kako v lekarni »rdečelasca« morije, — in prav resno se je pripravila, da vdre v lekarno ter osvobodi »rdečelasca žrtev«, — če ni že prepozno, če ni že pod nožem, ali pa če se že ne kuha v kakem kotlu.

V kratkih hipih je že več ko pol trga govorilo, da stvar ni kar tako, da se ta in oni ve spominjati in da je od tega in onega slišal, kako so tu in tam, tedaj in tedaj že zvalili v apoteke rdečelase ljudi, ki so, nič hudega sluteč šli v past, stopili na posebna vratca, ki so se odprla, da je žrtev padla nekam globoko ali na same nože ali pa v roke, ki so z njo počele bogzna kaj vse. Take in podobne neumnosti so se govorile, ko je policija bedake pred lekarno že davno razgnala in govori se še sedaj, ker je težko ustaviti blazno praznoverje, ko se enkrat razvname.

Ob tako gorostasni neumnosti se človek kar zgrozi in misli, da je najmanj za 500 let nazaj, ko je bedni svet razumno in pravo zdravljenje — v kolikor je sploh obstojalo — odklanjal, vražarjem in sleparjem pa poklanjal svoje blago in življenje.

Človeka, ki je s svojim neumnim govorjenjem povzročil celo stvar in raznel tako bedasto in škodljivo praznoverje, so zaprli in dobi gotovo toliko, da bo v bodoče praznoverje če že ne opustil, pa vsaj samo za sebe obdržal, drugim praznovercem in vražarjem je pa nujno potreben pouk in razumno prigovarjanje, da ne bodo delali sramote in škode.

Sprejetje pragmatike za mestne uslužbence. Na svoji včerajšnji seji je razpravljal mariborski obč. svet v glavnem o službeni pragmatiki za mestne uslužbence. Gospod župan dr. Leskovar je uvodoma pojasnil potrebo nove pragmatike, da se napravi končno na magistratu red. Dosedaj je vladal v tem oziru pravi kaos, katerega bo nova pragmatika odpravila. Po pojasnilu gospoda župana, se je raznela živahna debata, v katero so posegali zlasti socialisti. Končno je bila pragmatika sprejeta, kot jo je predlagal odsek za malenkostni spremembami. Nekatere točke, kot sistemiziranje mest, so se odložile, ali pa izročile pristojnim odsekom. Proti sprejetju pragmatike je glasovalo 8 občinskih svetnikov. Za tem je prišla na obravnavanje interpelacija socialistov glede oddaje mestnega kina. Kino je bil oddan gospodu Rogliču, kot najresnejšemu ponudniku.

Kdo je goljufal pri zadnjih volitvah? Slovenski policajdemokratje so se radi zadnjih volitev pritožili. V pritožbi so navajali klerikalni teror in razne izmišljene goljufije, katere bi si naj bili privoščili klerikalci na škodo narodnega bloka. Dokazi slovenskih policajdemokratov za klerikalni teror in goljufije so bili tako temeljiti, da se jim je smejala cela zbornica. Na kako nepošten način se je skušala Žerjavova gospoda priplaziti do volilnih uspehov, nam naj pojasni ta-le slučaj, ki se je obravnaval zadnji ponedeljek pred senatom mariborskega okrožnega sodišča. V telovadnici v hiši Mestne hranilnice, kjer je bilo volišče, sta prišla volit na ime Krevl dva volilca in sicer en trgovski pomočnik in en dimnikar. Krevl sam je tudi že pred prihodom teh dveh junakov volil. Goljufija se jima ni posrečila, ker je volilni odbor spoznal, da gre za sleparstvo in je oba tička ovačil sodišču. V ponedeljek sta bila obsojena: eden na 400 in drugi na 500 din. globe, oziroma na zapor. Oba junaka je zagovarjal orjunaš in eden od glavnih podpornikov žerjavščine v Mariboru g.

dr. Makso Snuderl. Ze oseba g. zagovornika očitne volilne sleparije je dokaz, da zgoraj omenjena tička nista klerikalca, ampak pripadata dr. Pivkovemu taboru, ki si je volilnih goljufij, kakor je omenjena, privoščil več po mestih in na deželi.

Izvanredno visoko stanje Drave. V ponedeljek ob 10. uri ponoči je začela nenadoma Drava rasti. Voda se je dvignila za več nego 2 m nad normalno stanje. Včeraj v terek je voda še vedno naraščala. Dravski valovi so valili mimo Maribora stavbeni les, hlode, deske in dele od razdrtih hiš. Po znakih, ki smo jih opazovali v močno in izvanredno narastli Dravi, se da s sigurnostjo sklepati o silnem neurju in poplavih, koje je povzročila Drava v Avstriji. Danes zjutraj je voda pa hvalabogu že zopet za 10 cm padla.

Veliki most v Mariboru električno razsvetljen. Te dni bomo že vendar enkrat doživeli, da bo tudi naš veliki dravski most zgubil plin in dobil svetlo in moderno električno luč. Elektrifikacija velikega mosta bo te dni gotova.

Narodno gledališče. Repertoar. Sredo, 13. maja zaprto.

»Hamlet« na mariborskem odru. V soboto, dne 16. maja uprizori mariborska drama v inscenaciji in režiji ravnatelja drame g. Vale Bratina eno največjih in obenem najpopularnejših Shakespearjevih del »Hamlet«. Menda ni treba posebej povdariti, da uživa »Hamlet« o katerem je izšlo nešteto znanstvenih razprav, svetoven sloves in je, dasi uprizorjeno že pred stoletji, še vedno najprivlačnejši in najčastnejši repertoarni komad vseh gledališč. Za naše gledališče pa, kjer bo »Hamlet« sedaj prvokrat uprizorjen v slovenskem jeziku, časten in pomemben dogodek. Sodeluje ves dramski ensemble. Naslovno vlogo bo igral g. Bratina, »Kraljico« ga. Bukšekova, »Kralja« gospod Škerl, »Polonija« g. Kovič, »Ofelijo« gđc. Kraljeva, »Learta« g. Železnik, »Horacija« g. Grom, »Rozenkranc« bo g. Harastovič, »Gildenstern« g. Tomašič. Prvi grobar bo g. Rasberger, »Osrik« g. Urvalek. Prvi igralec g. Pirnat itd.

Cerle frančajs priredi v soboto, dne 16. t. m., ob osmih večer družabni sestanek, ki mu bosta prisostvovala francoska konzula iz Zagreba in Ljubljane, gospoda Boissier in Flach. Zelo zanimiv spored in kraj prireditve bomo objavili pozneje. Vabimo pa že sedaj vse člane našega društva in vse one, ki se zanimajo za francoski jezik, da pridejo v čim večjem številu na ta sestanek!

PROSVETNA ZVEZA V MARIBORU.

Naše objave. Odborniki nekaterih v Prosvetni zvezi v Mariboru včlanjenih društev so izrazili željo, da bi odbor Prosvetne zveze svoje objave in naročila, namenjena vsem včlanjenim društvom, zopet objavljali v naših mariborskih časopisih, kakor je to že delal lansko leto. Odbor tej želji rade volje ugodil, prosi pa, da se vsa včlanjena društva po njegovih navodilih in objavah tudi ravna, kar bo brezdvoma v veliko korist vsem društvom, kakor tudi njihovi matici, Prosvetni zvezi v Mariboru.

Oprostitev taks za društva, včlanjena v Prosvetni zvezi v Mariboru. Z rešenjem gospoda ministra za finance z dne 14. marca 1924, št. 10.681, je bila pripoznana Prosvetni zvezi v Mariboru taksna oprostitve v smislu člena 5, točke 5, zakona o taksah in pristojbinah z dne 25. okt. 1923, to je, da je Zveza oproščena plačevanja taks iz tar. post. 1, (ki znaša 5 D v kolku) navedenega zakona o taksah za vse svoje vloge in prošnje, ki jih pošilja državnim oblastvom, razven v civilnih pravnih. Tostvarno rešenje je bilo objavljeno v Službenih Novinah št. 103 ex 1924 in v Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti z dne 15. maja 1924, št. 44. Ni pa bilo jasno, če imajo isto ugodnost kakor Prosvetna zveza v Mariboru tudi vsa v nji včlanjena društva. Zato se je obrnila Zveza na merodajne oblasti, da se prizna njenim društvom ista olajšava. Nato je izšel odlok generalne direkcije posrednih davkov z dne 10. marca 1925, št. 11.570, po katere tolmačenju se nanaša po določilu točke 13. člena 1. taksnega in pristojbinskega pravilnika z dne 6. nov. 1923, taksna oprostitve, ki je priznana Prosvetni zvezi v Mariboru z rešenjem gospoda ministra za finance z dne 14. marca 1924, št. 10.681, tudi na vsa, v nji včlanjena društva (pododbore), ki imajo iste namene kakor Zveza. To dajemo hkrati na znanje vsem svojim včlanjenim društvom v zmislu dopisa delegacije finančnega ministrstva v Ljubljani z dne 4. maja 1925, št. B II 17-18 ex 1925. — Da si bodo včlanjena društva na jasnem, pojasnjujemo, da velja dovoljena oprostitve takse samo za tar. post. 1 taksnega zakona, ki znaša 5 D, to je za vse pismene ali protokolirane opozoritve, vloge ali prošnje vohče, da pa je treba za njih rešitve priložiti 20 D takso v kolkih, kakor tudi za vsako prilogo 2 D. Vsake takse prosta so torej n. pr. le prijave društvenega občnega zbora, novega odbora itd., dočim je n. pr. za spremembo društvenih pravil treba kolkovati vse priloge z 2 D in priložiti 20 D za rešitve, odpade torej le 5 D za vlogo. Društva naj pri vsaki vlogi, ki jo pošljejo na oblasti, vedno navedejo: »Takse prosto po členu 5., točka 5. taksnega zakona. Odlok generalne direkcije posrednih davkov z dne 10. marca 1925, št. 11.570.« Ker pa bi imela društva morda tozadevno kakšne sitnosti, naj opozorijo oblast še posebej na dopis delegacije finančnega ministrstva v Ljubljani z dne 4. maja 1925, št. B II 17-18 ex 1925, ki ga je prejela Prosvetna zveza v Mariboru. — Odbor Prosvetne zveze v Mariboru.

Spoominajte se Dijaške večerje!

Književnost.

France Prešeren poet in umetnik. Kot komentar k izdaji iz leta 1847 v proučevanje umetnosti poetovega dela — priredil dr. Avgust Žigon. Založila in izdala Družba sv. Mohorja 1925. Dobi se tudi v knjigarni sv. Cirila v Mariboru. Knjigo prav toplo priporočamo vsem, ki imajo resnično ljubezen do našega največjega poeta. Ta knjiga, ki je pravkar izšla, je uvod k prvi knjigi, k Prešernovi čitanki, ki je izšla leta 1922. Začenja se z razpravo: France Prešeren in Čopova akademija, kjer pojasnjuje stike z literarno davnino domačo tja do Akademije ter umetniško stališče Čopove akademije. Ta obsežna razprava je edina v našem slovstvu, bogata po misli, izčrpna glede vsebine, tikajoča se vsega pesniškega razvoja in ustvarjanja, oblikovnega in duševnega. Kljub lepi opremi je knjiga poceni. Stane broširana za ude Družbe sv. Mohorja D 48.80, vezana pa D 55.70; za neude broširana D 65.—, vezana D 73.70.

»Knez Serebrjani.« Roman iz časov Ivana Groznega. Ruski spisal Aleksej K. Tolstoj, prevedel Al. Benkovič. Cena za ude Družbe sv. Mohorja broš. 31 din., vez. 40 dni.; za neude broš. 41.30, vez. 53.40. Dobi se tudi v knjigarni sv. Cirila. — Ta obsežni zgodovinski roman je izšel kot 5. zvezek »Mohorjeve knjižnice.« Krasni roman, ki je bil na Ruskem uveden v vse šole in ljudske knjižnice, je tako zanimiv, da ga ne moreš odložiti, ko si ga pričel brati. V tej izredni knjigi se jasno zrcali ruska duša in nam daje slutiti to, kar je prišlo med vojno; krvava revolucija. Ta knjiga je naravnost potrebna za vsako knjižnico in za vseakega posameznika, ki zbira lepo čtivo. Cena je za debelo knjigo (31 pol obsega) zelo nizka.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.
Prevod iz italijanščine.

V omari, kjer je dišalo po vijolicah, je bilo vse urejeno z neko posebno eleganco, ki je pričala, da je vso uredil razumen duh; nihče razen njega se omare ni smel dotekniti. Nasprotno pa so bili stoli, pisalnik in klavir tako obloženi z različnimi predmeti, da je bilo res videti, kakor da bi bil vihar nametal skozi okno vse te knjige in papirje. Nekaj pravoslovnih knjig je počivalo pod palec debelim prahom; nasprotno pa mala gardenija v lončku, ki je stala na oknu proti vzhodu, ni imela na svojih listih niti najmanjšega praška. To so bili že zadostni dokazi, da je pestro bivališče, kraljestvo pesnikovo. Pogled na knjige in papirje bi nas bil v tem mnenju še potrdil.

Franco je strastno ljubil poezijo in je bil resničen pesnik nežnega čustvovanja; kot pisatelj verzov sicer ni bil več kot dober začetnik, brez izvirnosti. Njegova najljubša vzora sta bila pesnika Foscolo in Guisti. Oba je oboževal in ju posnemal; zakaj njegov duh, vznesenjaški in zbadljiv obnem, ni bil zmožen, da bi si ustvaril svojo lastno obliko, moral je pač posnemati. Da mu bomo pa pravični, treba pripomniti, da so mladeniči v dobi na splošno bili klasično zelo izobraženi, kakor redkokdo pozneje; in uprav klasiki so mladeniče tako učili in vzgajali, da je posnemanje vrla in hvalevredna vaja. Ko je brskal med papirji in ne vem kaj iskal, so mu prišli pod roko nastopni verzi, posvečeni nekemu, ki ga on in mi poznamo.* Z zadovoljstvom jih je prebral in navajam jih kot vzorec njegovega satiričnega sloga:

Hinavske oči,
oskubena brada,
jezik kot kača,
duša lisjaka.

Pisane hlače,
zamazana suknja,
na glavi čepi mu
orjaški klobuk.

To slika je verna
tepca Tartufa,
ki sta ga sita
nebo in pa zemlja.

Guisti in Francova strast za posnemanje sta bila skoro edina krivca za toliko žolča; zakaj Franco ga v resnici ni imel v svojih jetrih. Njegova jeza je bila nagla, vihrava, pa je hitro minila; sovražnosti ni poznal in tudi ni dolgo jeze kuhal nad nikomer. Drugačen poskus njegovega pesnikovanja pa je ležal na klavirju. Na čisto zamazanem in prečrtanem lističu se je čitalo:

Luizi.

Vzvišeno tvoje je gnezdo v planinah,
kot venec visi na strmih pečinah,
luni smehlja se in gričkom prijaznim,

* Pisatelj misli brez dvoma na Pasottija.

ki nudijo grozdje za mizo sladko ti
ki rože za venec, ciklame dišeče
pa meni, in sanje, moja Luiza!
V strahu pred senčami temi te gleda
ljubeče srce. Le mirno tam sedi,
a proti zapadu nič več ne gledaj,
kjer gore so jasne in jezero čisto
in v jezeru zvezdice tiho bleščijo;
glej le v to temo in zrak le ta vprašaj,
ki med oleandri temnimi plove
in tiho šepče moje ime.

Menda je pa Franco vprav s temi verzi pred očmi najraje igral na klavir. Še bolj strastno kakor poezijo je ljubil glasbo; zato si je bil kupil tisti klavir za petdeset starih srebrnih dvajsetič*) od organista v Loggiu. Zakaj srednjevrstni dunajski klavir stare matere, ki so ga skrbno zagrinjali in pazili nanj kot na bolnika v družini, mu pač ni mogel služiti. Organistov instrument, ki sta na njem bila igrala in razbijala z od motike ožuljenimi rokami dva rodova, ni dajal od sebe drugega glasu kakor smešen, nosljajoč ton, med rahlim zvenenjem, ki je bilo podobno žvenketanju neštevilnih majhnih, finih kozarčkov. Toda to je bilo Francu skoraj vseeno; komaj je položil roke na glasbilo, že se je vzbudila njegova fantazija, obšlo ga je skladateljsko navdušenje in v oči ustvarjajoče strasti mu je zadostoval en sam zvok, da je razumel glasbeno idejo in se opajal ob njej. Kak Erard*) bi si ga bil podjarmil, bi bil njegovi fantaziji pustil manjše svobode in bi mu bil morda manj ljub kakor pa ta njegov ubogi »spinet«**)

Franco je imel preveč različnih sposobnosti in nagnenj, preveč vihravosti, premalo slavohepnosti in mogoče tudi premalo energije, da bi se bil lotil dolgotrajnega, metodičnega ročnega vežbanja, potrebnega, če bi bil hotel postati umetnik pianist. Vendar je bil Viscontini ves navdušen za njegov način igranja; Luiza, njegova nevesta, se sicer ni povsem strinjala v okusu za klasično glasbo, vendar pa je, četudi brez posebno strastnega navdušenja občudovala njegovo igro. Kadar je, za kakšno slovesnost naprošen, igral na orgle v C. in so orgle pod njegovimi večšimi prsti zabučale in zaječale.

*) it. svanziche.

*) Seb. Erard, ustanovitelj se danes sloveče tvornice za klavirje v Parizu; umrl l. 1831.

**) V teh vrsticah Fogazzaro pač tudi sebe slika; zakaj tudi on je strastno ljubil glasbo, v kateri je dobil prvi poduk že v očetovi hiši. Zgodaj je dobil tudi zmisel za klasično glasbo: za Bacha in Beethovna, za Haydna in Mozarta.

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107

Občni zbor kmet. bralnega društva v Št. Ilju v Slov. gor. se bo vršil v nedeljo, dne 17. maja 1925, ob pol 8. uri dopoldne v Slovenskem domu. 223

Popolnoma varno

naložite svoj denar pri

KREKOVI POSOJILNICI V MARIBORU

reg. zadr. z neom. zav.

Koroška cesta št. 1 pri cerkvi sv. Alojzija.

Sprejme vsako, tudi najmanjšo vlogo. Obrestuje zelo ugodno, večje vloge pa po dogovoru. — Uradne ure: sobota: 15.—17. — nedelja: 10.—12.

Svarilo!

Proti vsakomur, ki bo razširjal neutemeljene, nesmiselne ali hudobne govorice, katere bi utegnile škodovati ugledu lekarnarskega stanu ali pa njega obratno, bode policijska oblast z vso strogostjo sodnijsko postopala. 224

Moške klobuke

najnovejših oblik, po najnižjih cenah kupite pri tvrdki Anica Traun, Maribor, Grajski trg

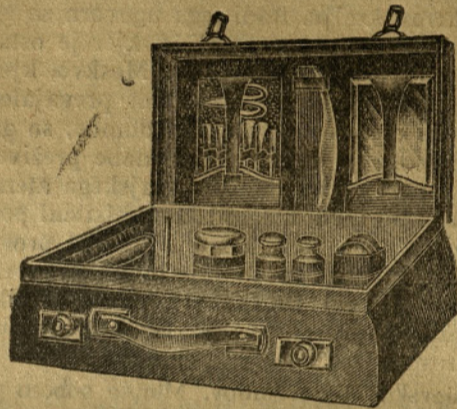

Birmska darila

vsake vrste, kakor ure, zlata in srebrnina najcenejši pri tvrdki

F. KNESER, MARIBOR,
Aleksandrova cesta 27
preje A. Kiffmann.

Predno odpotujete

preskrbite se s potnimi kovčkami, kasetami, nečesari, torbami, listnicami, nahrbtniki i. t. d. Vse to dobite v veliki izbiri in zmernih cenah samo pri

Ivan Kravos, Maribor,
Aleksandrova cesta 13. — Telefon 207

ZAHVALA.

Za mnoge iskrene izkaze prisrčnega sočutja ob smrti naše ljube hčerke

Hedvige Šmid
učenke realke,

se vsem najlepše zahvalujemo. V prvi vrsti oč. gg. duhovnikom, posebno prof. Bogoviču za njegov ganljiv govor ob odprtem grobu, dalje pevskemu društvu »Jadransko«, g. Durjavi, vsem darovalcem cvetja, obče vsem, ki so se udeležili njegove zadnje poti. Bog bodi njihov plačnik!

V Mariboru, 11. maja 1925.

Zaljujoče rodbine Šmid, Belja, Polh.

Anglo-Austrian banka limited podružnica Maribor

si dovoljuje naznaniti, da je preselila svoje podjetje iz Slovenske ulice št. 11 na

Aleksandrovo cesto št. 46

(v prejšnje prostore Centralne banke).